

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Зеленська Вікторія,
кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища
Маріупольський державний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЛІСІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРКУ «СВЯТІ ГОРИ» ПІД ЧАС ВІЙНИ

Національний парк «Святі гори» був створений ще у 1997 як резерват рідкісних рослин та тварин у північній частині Донецької області. Вздовж річки Сіверський Донець на крейдових кручах зберігалися реліктові бори сосни крейдової та ендемічні угруповання на крейдових відслоненнях, степові ділянки та лугова та болотна рослинність заплав. Нараховувалось 943 види рослин, з яких 43 занесено до Червоної Книги України та 20 видів є ендемічними [1-3].

Під час військових дій нами здійснювався моніторинг цих територій, на яких з 2022 року тривали активні бойові дії. В наслідок цього Національний парк потерпав від обстрілів, масштабних руйнувань та тривалих, виснажливих пожеж.

Експедиційні виїзди та ретельні спостереження перетворень в екосистемах парку дозволили встановити, що крейдові схили, які є візитівкою Святих гір, суттєво пошкоджені. Ліс суцільно всіяний уламками знаряддя, нерозірваними боеприпасами та сміттям. За офіційними даними вказується площа до 18 га [5, 6]. Нам вдалося самостійно обстежити деякі ділянки лісу та зробити наукові описи, але більшість території виявилась недоступною та вкрай небезпечною для перебування та досліджень.

В період з 2022 року по серпень 2024 року ми здійснили картографування та опис пошкоджених ділянок лісу з урахуванням динаміки трансформацій та самовідтворення. Використовували стандартні методики для такого виду робіт [1, 4], але з корегуванням для екстремальних умов. Нами попередньо розроблені деякі рекомендації щодо поетапного відновлення біорізноманіття. Були сподівання, що період стабілізації та «затишку», який виявився нетривалим, дозволить приступити до необхідних робіт, велика доля яких лягла на плечі співробітників парку та небайдужих.

Але бойові дії тривають. В наслідок обстрілів в вересні 2024 року масштабні пожежі звели нанівець всі очікування. За попередніми підрахуваннями, згоріли 80% лісових насаджень на площі біля 5 тис. га. Таким чином, за час війни за офіційними даними знищені вогнем 9,5 тис. га лісу [5, 6]. Нами були закартографовані великі ділянки вщент вигорілого лісу до чорних стовбурів. На окремих ділянках стовбури дерев зберігались вцілілими, але

непошкоджених не відзначалось. Ця апокаліптична картина дозволила зробити висновок, що попередньо проведені роботи стали лише частиною наукового досвіду з дослідження масштабних руйнувань та перетворень в екосистемах, в тому числі штучно створених лісах у регіонах з великим промисловим навантаженням.

Останні наукові експедиційні виїзні дослідження у січні 2025 року до лінії бойових зіткнень, що технічно стали можливими після створення понтонного перетину в районі селища Богородичне, дозволили зафіксувати часткове відновлення гілок сосни звичайної. Не більше як у 5% стовбурів дерев, які збереглись цілісними, гілочки у верхніх шарах крони набули зеленого кольору. Останні три місяці 2024 року принесли вдосталь вологи на цю територію, що сприяло частковому сокоруху та відновленню.

Таким чином, важкий досвід наукового обстеження території Національного парку «Святі гори», трансформованих війною, дозволив виявити обсяг втрат та сформувані деякі підходи до реабілітації лісових насаджень, в тому числі з моделюванням чисельності та співвідношення листяних та хвойних порід дерев при подальшій висадці на розчищених та підготованих ділянках.

Література

1. Ліси Донеччини: науково-інформаційний довідник. Луцьк: Ініціал, 2015. 400 с.
2. Це моя Україна – Природоохоронні території. Львів: Світло і тінь, 2009. 272 с.
3. Донбас заповідний. Науково-інформаційний довідник-атлас // Під загальною редакцією С.С. Куруленка, С.В. Третьякова. Донецьк, Донецька філія Державного інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів Мінекоресурсів України, 2003. 160 с.
4. Н. Valter Allgemeine Geobotanik. Velgar Eugen Ulmer Stuttgart. 1973, 1979.
5. Врятувати «Донецьку Швейцарію»: що відбувається з Національним парком «Святі гори» під час війни. <https://v-variant.com.ua/ru/article/parku-sviati-hory/>
6. В наслідок війни знищено 80% лісу Святих гор. <https://nv.ua/ukraine/events/les-v-nacparke-svyaty-gory-v-doneckoy-oblasti-unichtozhen-okolo-na-80-50440128.html>